

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף לא

למדנו במשנה שרבי יהודה אומר שמותר להניח עירוב בשביל כהן בתוך בית הקברות. יש לציין שרבנן חולקים עליו ואוסרים לעשות זאת.

הגמרא מבארת היאך יתכן שהכהן יוכל להיכנס לבית הקברות ולאכול את העירוב (רבי יהודה ורבנן סוברים כסומכוס שצריך שהעירוב יהיה ראוי לאדם עצמו ולא מספיק שהוא ראוי לאחרים)?

אוהל זרוק שמיה אוהל. אוהל הנזרק ומיטלטל כגון שידה (= עגלת נשים) תיבה או ארון גדולים - נחלקו הדעות האם הוא נחשב לאוהל וחוצץ בפני הטומאה. גודל האוהל צריך להיות מכיל 40 סאה, כי בפחות מכך דינו ככלי שאינו חוצץ.

טומאת ארץ העמים. רבנן גזרו טומאה על אדמת חו"ל, והיוצא לחו"ל נטמא בטומאת ארץ העמים. לפי הדעה הסוברת שאוהל זרוק שמיה אוהל, הטס במטוס מעל בית קברות או חו"ל אינו נטמא.

מערבין לכהן טהור. מותר להניח לכהן טהור עירוב מתרומה טהורה על גבי קבר טמא. לכאורה יש כאן שתי בעיות: א. איסור לטמאות תרומה? ב. היאך יוכל הכהן להיכנס לבית הקברות, ואיך יוכל גם לקחת את התרומה לידי?!

הפיתרון לדבר הוא לקחת תרומה שלא הוכשרה (שלא נרטבה בשבעה משקים: י"ד שח"ט ד"ם) או פת שנילושה במי פירות (שאינם מכשירים) שאז מותר להניח אותה על הקבר. והכהן יכול להיכנס ע"י שידה תיבה ומגדל, ולקחת את התרומה בכלי עץ ללא בית קיבול (פשוטי כלי עץ) שאינו מקבל טומאה. אלא שעדיין ע"י שהוא מאהיל על הקבר בכלי (שיש בו טפח או שיש בהיקפו טפח) - הכלי נטמא מהקבר ומטמא את הכהן? אלא יקח את הפת ע"י חוד הכלי (שאינו בהיקפו טפח) שאז אינו נטמא אם מאהיל על המת.

אסור לקנות בית באיסורי הנאה. כל תשמישי המת אסורים בהנאה. גם לקנות עירוב ע"י הנחתו על הקבר הרי זו הנאה מתשמישי המת.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

מצות לאו להינות ניתנו. המצוות לא ניתנו לעם ישראל בשביל להינות מהם, אלא הם גזירת המלך הקב"ה על עבדיו עם ישראל המחוייבים לקיימם. ולכן אין משמעות לכך שהאדם הנהנה מהמצוה שהוא עושה, מכיון שהוא בכל מקרה היה מחויב לעשות אותה. ולכן מותר למשל לתקוע בשופר העשוי מקרן של קרבן עולה האסור בהנאה.

למסקנת הגמרא דעת רבנן:

לרבא - לכו"ע אסור להינות מאיסורי הנאה, וכן מצוות לאו להינות נתנו, המחלוקת היא האם מותר לערב גם לדבר הרשות - זו דעת רבנן - וממילא אסור להינות מהקבר. לרב יוסף - לכו"ע גם מערבין רק לדבר מצוה, המחלוקת היא האם נוח לו לאדם לאחר שקנה את עירובו שימשיך וישתמר שם שמא יצטרך מחר לאוכלו - זו דעת רבנן - וממילא אסור לו להינות מהקבר.

משנה: מערבין בדמאי (= ספק מעושר) מדובר בפירות או פת שהיא ספק מעושרת - שנעשתה מחיטים של עם הארץ החשודים על המעשרות, וחז"ל גזרו שאסור לאוכלם לפני שמעשר. **הגמרא מבארת** שמכיון שאם היה מפקיר את נכסיו והיה עני היה מותר לו לאכול דמאי (= חכמים התיירו דמאי לעניים), זה נחשב לדבר הראוי לו ויכול לערב בו.

מעשר ראשון שניטלה ממנו תרומתו: 8 להבנת הענין נבאר את סדר הפרשת תרומות ומעשרות:

1. לאחר הקצירה, הדישה, והמירוח חל חיוב הפרשת "**תרומה גדולה**" - שמוציא מהתבואה אחד מחמישים ונותן לכהן. 2. אח"כ מפריש "**מעשר ראשון**" - עשירית ממה שנשאר, ונותן ללוי. 3. אח"כ מפריש "**מעשר שני**" - עשירית ממה שנשאר ומעלהו ואוכלו בירושלים, או שמחלל אותו על מעות ואת הכסף מעלה לירושלים וקונה בזה מאכלים ואוכלם שם. 4. הלוי מפריש "**תרומת מעשר**" - עשירית ממה שקיבל (- מהמעשר ראשון), ונותן לכהן.

מעשר ראשון אסור באכילה לזרים, אבל לאחר שהפריש ממנו הלוי את תרומת המעשר הוא מותר באכילה לזרים.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא מבארת שהחידוש בדברי המשנה, שמדובר במקרה שהלוי הקדים לקחת את ה"מעשר ראשון" בשיבולים, דהיינו לפני שהתבואה עברה מירוח, והכהן עדיין לא לקח את ה"תרומה גדולה" (שניתנת לכהן רק לאחר מירוח), ואח"כ הפריש הלוי "תרומת מעשר" ונתן לכהן. במקרה כזה עדיין 'התרומה גדולה' נמצאת בתוך התבואה של הלוי, שהרי הופרש מתבואה זו רק 'מעשר ראשון' ו'תרומת מעשר' ולא 'תרומה גדולה'. המשנה מחדשת לנו שהלוי יכול לערב בפת כזו, כיון שהתורה פטרה אותו מלהפריש תרומה גדולה.

אבל אם יבוא הלוי ויקדים את הכהן ב'כרי' לאחר שעברה התבואה מירוח - כבר חלה חובת תרומה גדולה על התבואה והוא יהיה חייב להפריש אותה.

מעשר שני והקדש שנפדו: ניתן לפדות תבואה או פירות של "מעשר שני" על מעות, ואז התבואה או הפירות יוצאים לחולין, (ואת המעות מעלה לירושלים וקונה בהם מאכלים ואוכל שם). **הגמרא מבארת** את החידוש בדברים: כשהבעלים פודים מעשר שני או הקדש, עליהם להוסיף חומש (= להוסיף עוד חמישית על השווי של התבואה). המשנה מחדשת לנו שהחומש לא מעכב את הפדיון, ומותר באכילה, ולכן מערבים בפירות או פת כאלו.

אבל לא בטבל. 'טבל' - ודאי לא מעושר. לכאורה הדבר פשוט כיון שטבל אסור באכילה. **הגמרא מבארת** שמדובר בטבל מדרבנן - שזרע תבואה בעציץ שאינו נקוב (= שאין נקב בעציץ והוא לא יונק מהקרקע, ומדאורייתא הוא פטור מתרומות ומעשרות, וחייב רק מדרבנן), ומחדשת לנו המשנה שגם מאכל האסור מדרבנן לא מערבים בו.

ולא במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו: כיון שכל עוד לא הופרשה ממנו "תרומת מעשר" הוא עדיין טבל. **הגמרא מבארת** את החידוש בדברים: מדובר שהלוי הקדים לקחת את ה"מעשר ראשון" לאחר המירוח (ולפני שהכהן לקח את ה"תרומה גדולה") והפריש את "תרומת המעשר" ונתן לכהן אבל לא הפריש "תרומה גדולה". המשנה משמיעה לנו שלאחר המירוח כבר התחייבה התבואה ב"תרומה גדולה", ואם לא הפריש אותה - הוא אוכל טבל.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ולא [כשהניח עירוב מחוץ לירושלים] **במעשר שני והקדש שלא נפדו:** מכיון שהפירות והתבואה **אסורים באכילה. הגמרא מבארת** את החידוש בדברים: לא מדובר שלא נפדו כלל, אלא שלא נפדו כהלכתם: ב'מעשר שני' מדובר שפדה אותו על "אסימון" (= חתיכת כסף ללא צורה), והתורה אמרה "**וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ**" - שצריך לחללו על מטבע עם צורה. וב'הקדש' מדובר שחיללו על הקרקע, והתורה אמרה "**וַיִּסַּף חֲמִשִּׁית כֶּסֶף-עֶרְבָךָ עָלָיו וְקָם לוֹ**" - שצריך לחללו על הכסף, ולכן לא מועיל העירוב.

משנה: השולח עירובו. אדם הרוצה להניח עירוב תחומין בסוף התחום יכול לשלוח שליח שיעשה זאת עבורו. אבל אינו יכול לשלוח חרש (שאינו שומע ואינו מדבר) שוטה וקטן שאין בהם דעת.

הגמרא תבאר שבעירובי חצירות קטן יכול להיות שליח, מכיון שדווקא בעירובי תחומין שצריך לקנות את מקום השביתה אין דעת בקטן לעשות זאת. אבל בעירובי חצירות צריך רק לאסוף את הפת מבעלי הבתים הגרים בחצר ולהניח אותם באחד הבתים, ועצם זה שהמאכלים של כל הבתים משותפים יחדיו - נעשה עירוב חצירות. וקטן יכול לעשות זאת.

גמרא: כותאי. כותים הם גרים שנסתפחו לעם ישראל, אך לא היה גיורם כראוי, וכשחכמים ראו שהם עובדים עבודה-זרה הם גזרו עליהם שדינם כגויים. כותי הוא דוגמא לאדם שאינו מודה בעירוב כלומר שאינו מסכים שיש כזו הלכה.